

Висновки. Отже, перегляд судових справ у касаційному порядку в більшості держав є гарантією здійснення правосуддя й законності ухваленого рішення.

У більшості випадків судом касаційної інстанції в зарубіжних країнах є Верховний Суд (Італія, Литва, Азербайджан, Греція), у деяких країнах – спеціалізований суд (Вірменія, Франція – Касаційний Суд, Молдова – Вища судова палата, Казахстан – обласні суди та прирівняні до

них суди). На касаційні суди покладаються такі повноваження: розгляд касаційних скарг, тлумачення законів, розгляд справ у першій інстанції щодо певної категорії осіб, розгляд справ у винятковому порядку, що, на нашу думку, лише обтяжує суддів. Тому потрібно залишити за касаційними судами лише розгляд касаційних скарг, що дасть змогу підвищити ефективність кримінального провадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Di Federico G. La Corte di cassazione: la giustizia come organizzazione, Laterza Editore, 1969.
2. Молдован А.В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США : навчальний посібник / А.В. Молдован. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
3. Офіційний сайт Вищого касаційного суду справедливості Румунії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.scj.ro>.
4. Сапін О.В. Прокурор у кримінальному провадженні з перегляду судових рішень: досвід зарубіжних держав / О.В. Сапін // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2011. – № 2. – С. 107–113.
5. Судебные системы европейских стран / пер. с фр. Д.И. Васильева и с англ. О.Ю. Кобякова. – М., 2002. – 336 с.
6. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Армения от 01.07.1998 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1450&lang=rus>.
7. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова : Закон Республики Молдова от 14.03.2003 № 122–XV [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.agentura.ru.
8. Уголовно-процессуальный кодекс Франции от 1808 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ugolovnykodeks.ru>.
9. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан от 13.12.1997 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.online.zakon.kz>.
10. Хайде В. Система правосудия Федеративной Республики Германия / В. Хайде. – Кельн, 1995. – 111 с.

УДК 343.137.9

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ СЛІДЧОГО СУДДІ В УКРАЇНІ

ACTUAL QUESTIONS INCULCATION INSTITUTE INVESTIGATION JUDGE IN UKRAINE

Льченко О.В.,

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри судочинства та міжнародного права
Сумського державного університету*

Усова А.В.,

*студентка юридичного факультету
Сумського державного університету*

Статтю присвячено встановленню процесуальної природи поняття «слідчий суддя». Розглянуто різні точки зору вчених на доцільність впровадження цього інституту. Визначено, які прогалини в законодавстві існують стосовно інституту слідчого судді.

Ключові слова: слідчий суддя, судова влада, статус, кримінальне провадження, судовий захист, законність, правосуддя.

Статья посвящена установлению процессуальной природы понятия «следственный судья». Рассмотрены различные точки зрения ученых на целесообразность внедрения данного института. Определено, какие пробелы в законодательстве существуют относительно института следственного судьи.

Ключевые слова: следственный судья, судебная власть, статус, уголовное производство, судебная защита, законность, правосудие.

The article is devoted to the procedural nature of the concept of "investigation judge". Different points of view of scientists on the expediency of this institution. It was determined that there are gaps in the legislation regarding institute investigation judge.

Key words: investigation judge, department judicial, status, criminal realization, judicial protection, legality, justice.

Актуальність теми. Розробка та запровадження нових правових інститутів із метою вдосконалення системи кримінальних процесуальних гарантій зумовлюється необхідністю охорони прав, свобод та законних інтересів осіб у кримінальному провадженні, а також забезпеченням неупередженого та ефективного розслідування. Для сприяння реалізації цих завдань Кримінальний процесуальний кодекс України, прийнятий 13 квітня 2012 р. (далі – КПК України), вводить у сферу кримінального процесу нового процесуального суб'єкта – слідчого суддю. На нього законодавство покладає повноваження щодо здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні (п. 18 ч. 1 ст. 3 КПК України) [7, с. 97].

Слідчий суддя як незалежний та об'єктивний дослідник обставин кримінального провадження робить мож-

ливим здійснення незалежного судового контролю та об'єктивного досудового розслідування. Інститут слідчого судді може допомогти на практиці реалізувати принцип розподілу судових повноважень, пов'язаних із здійсненням правосуддя та забезпеченням судового контролю за дотриманням прав людини під час кримінального провадження, шляхом забезпечення змагальності в кримінальному провадженні.

Незважаючи на те, що інститут слідчого судді є одним із найбільш детально регламентованих інститутів у системі нового КПК України, існує ще багато проблемних питань, особливо щодо практичного застосування окремих положень закону в цій сфері.

Аналіз наукових публікацій. Інститут слідчого судді й питання його впровадження у вітчизняне законодавство

були предметом наукових досліджень багатьох вітчизняних вчених, зокрема Ю. М. Грошевого, В. Т. Малярєнка, В. Д. Бринцева, Ю. П. Аленіна, Ю. В. Скрипіної, А. Р. Туманянц та інших, які системно відстоювали позицію необхідності впровадження дієвого судового контролю за дотриманням прав особи під час досудового розслідування.

Метою статті є встановлення процесуального статусу слідчого судді та висвітлення проблем, які пов'язані з впровадженням цього інституту.

Завданнями статті є визначення процесуальної природи поняття «слідчий суддя»; з'ясування законодавчого закріплення посади слідчого судді в іноземних країнах; розгляд різних точок зору науковців на доцільність впровадження інституту слідчого судді; встановлення основного призначення та функцій слідчого судді в кримінальному процесі України; дослідження прогалин у законодавстві стосовно інституту слідчого судді.

Виклад основного матеріалу. Необхідність охорони прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження в Україні, а також забезпечення неупередженого та ефективного розслідування зумовлюють розробку та запровадження нових правових інститутів для вдосконалення системи кримінальних процесуальних гарантій.

Термін «слідчий суддя» та його процесуальний статус визначено в п. 18 ч. 1 ст. 3 КПК України, згідно з яким слідчим суддею є суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення в порядку, передбаченому цим кодексом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні; а за ст. 247 КПК України – голова чи за його визначенням інший суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя. Слідчий суддя (слідчі судді) у суді першої інстанції обирається зборами суддів зі складу суддів цього суду [5].

Звернувшись до історії права, можна визначити процесуальну природу поняття «слідчий суддя». Це словосполучення найбільшого поширення набуло після здійснення в Російській імперії судової реформи 1864 р. Проте аналіз розвитку судоустрою та процесуального законодавства свідчить, що за своїми функціональними обов'язками судовий слідчий тих часів нічим не відрізнявся від звичайного слідчого в кримінальному процесі радянського періоду, за тим лише винятком, що структурно він належав до окружного суду чи до судової палати, усі його рішення підлягали судовому контролю, а скарги на його дії розглядалися цими судовими органами.

Історія розвитку національного кримінального процесуального законодавства України свідчить про докорінні зміни, які відбулися за часи її незалежності в аспекті контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні під час досудового розслідування. Так, КПК України 1960 р. функцію контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному процесі під час досудового слідства здебільшого покладав на органи прокуратури [9, с. 72].

У кримінально-процесуальному законодавстві європейських країн і країн СНД по-різному визначається суб'єкт, уповноважений здійснювати контрольні функції на досудовому провадженні. Наприклад, посада слідчого судді існує в КПК Латвії й КПК Італії. У кримінальному процесі Франції функціонують і слідчі судді, й судді по свободах та ув'язненню. Суддя по кримінальному переслідуванню передбачений за КПК Республіки Молдова. У КПК Литовської Республіки закріплено статус судді досудового провадження. У ФРН судові повноваження під час проведення дізнання покладаються на суддю-дізнавача. Не припиняються дискусії щодо необхідності запровадження посади слідчого судді в кримінально-процесуальне законодавство Росії й Казахстану [11, с. 897].

Беззаперечною є позиція деяких авторів про те, що запровадження у вітчизняному кримінальному про-

цесі інституту слідчого судді є правильним шляхом до розв'язання низки проблем на стадії досудового розслідування, оскільки його введення має усунути частину невластивих як слідчому, так і прокуророві функцій, а чіткий їх розподіл на стадії досудового розслідування буде гарантією реалізації принципу змагальності [1, с. 15].

Основним призначенням слідчого судді є здійснення судового захисту прав і законних інтересів осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, та забезпечення законності провадження в справі на досудових стадіях. Це зумовлює специфічний характер виконуваної ним кримінально-процесуальної функції, яка полягає в забезпеченні законності та обґрунтованості обмеження конституційних прав і свобод людини на досудовому провадженні в кримінальній справі [10]. Це постає з положень ст. 55 Конституції України, згідно з якою права й свободи людини та громадянина захищаються судом [4].

Новий КПК України забезпечує значне розширення функції судового контролю за досудовим розслідуванням, а функції слідчого судді на цій стадії можна умовно розділити на кілька груп:

1) розгляд питань, які стосуються застосування, зміни чи скасування заходів забезпечення кримінального провадження (у тому числі й запобіжних заходів);

2) нагляд за дотриманням законності в питаннях загри-вання особи та утримування її під вартою;

3) надання дозволів на вчинення окремих слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування;

4) розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора під час досудового розслідування;

5) вирішення питань щодо поміщення неповнолітнього в приймальник-розподільник та щодо направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи;

6) функції слідчого судді в межах міжнародного співробітництва під час кримінального провадження [1, с. 16].

Компетенція слідчого судді поширюється також на випадки необхідності проведення під час досудового розслідування відповідних експертиз. Так, згідно з положеннями ч. 3 ст. 242 КПК України за ухвалою слідчого судді здійснюється примусове залучення особи для проведення медичної або психіатричної експертизи в разі відмови такої особи від проведення зазначених експертиз. За ухвалою слідчого судді вирішується питання щодо залучення експерта за клопотанням сторони захисту в разі відмови слідчого, прокурора в задоволенні клопотання сторони захисту про залучення експерта (ч. 3 ст. 243, ст. 244 КПК України). Крім того, КПК запровадив новий інститут допиту свідка чи потерпілого слідчим суддею під час досудового розслідування, якщо існують або раптом виникли обставини, що можуть унеможливити допит зазначених осіб під час судового провадження (ст. 225 КПК України). Існування цього інституту є винятком із загального правила про безпосередність дослідження доказів, відповідно до якого суд повинен досліджувати докази безпосередньо. Запобіжними заходами згідно із ч. 1 ст. 176 КПК України є такі: особисте зобов'язання, особиста порука, застава, домашній арешт, тримання під вартою [9, с. 74].

Таким чином, згідно з КПК України 2012 р., передбачено нового для кримінального процесу суб'єкта – слідчого суддю, який наділяється значною кількістю повноважень щодо контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні.

Інститут слідчого судді є новим, що зумовило необхідність здійснення його комплексного аналізу за законодавством тих держав, у яких він передбачений, а також проектами КПК України з урахуванням механізму реалізації судової влади на досудовому провадженні в кримінальних справах за чинним КПК України [8, с. 285].

У науковій кримінально-процесуальній літературі висловлені різноманітні пропозиції стосовно статусу слід-

чого судді. Наприклад, Ю. М. Грошевий наголошує на доцільності введення слідчого судді, який розглядав би скарги на рішення слідчого, вирішував би питання обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту й продовження строків тримання під вартою, санкціонував обшук житла чи іншого володіння особи, накладання арешту на кореспонденцію й зняття інформації з каналів зв'язку, а також розв'язував би питання, що стосуються перевірки правомірності обмеження прав громадян під час досудового слідства [2, с. 696].

В. Т. Маляренко та П. П. Пилипчук вважають, що слідчий суддя повинен здійснювати повноваження судового контролю за досудовим розслідуванням, покладені на нього Конституцією України, а також приймати рішення про застосування всіх заходів процесуального примусу, які суттєво обмежують конституційні права й свободи людини, вирішувати питання про відповідальність за невиконання або неналежне виконання процесуальних обов'язків, розглядати скарги на постанови про відмову в порушенні кримінальної справи та про закриття кримінальної справи, про усунення захисника від участі в справі [6, с. 14].

На практиці слідчий суддя зможе реалізовувати принцип розподілу судових повноважень, пов'язаних зі здійсненням правосуддя та забезпеченням судового контролю за дотриманням прав людини під час кримінального провадження. При цьому додатковою гарантією дотримання прав громадян є можливість фіксації за допомогою технічних засобів розгляду питань слідчим суддею, оскільки до категорії питань, які ним розглядаються, належать питання обмеження прав та свобод людини, зокрема обрання запобіжного заходу. Виключно за його рішенням обиратимуться запобіжні заходи та продовжуватимуться їх строки, здійснюватимуться слідчі дії, буде можливість накладати арешт на майно, здійснювати примусовий привід, накладати грошове стягнення за невиконання процесуальних обов'язків, відсторонювати від посади тощо (ч. 1 ст. 132, ст. ст. 247, 248 КПК України) [12, с. 236].

Ю. В. Скрипіна рекомендує віднести до повноважень слідчого судді повноваження, пов'язані з:

- 1) забезпеченням прав учасників кримінального процесу;
- 2) здійсненням контролю під час їх ознайомлення з матеріалами кримінальної справи;
- 3) ухваленням рішення про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у провадженні в кримінальній справі тощо [10].

Щодо порядку набуття статусу слідчого судді певним суддею, то новий КПК України встановлює, що слідчий суддя (слідчі судді) у суді першої інстанції обирається зборами суддів зі складу суддів цього суду. Також у п. 18 перехідних положень КПК України встановлено, що не пізніше трьох місяців із дня опублікування цього кодексу в місцевих загальних судах проводяться збори суддів із метою обрання слідчих суддів у порядку, встановленому Законом України «Про судоустрій і статус суддів». Якщо в зазначений строк слідчого суддю не було обрано, його повноваження, передбачені цим кодексом, виконує найстарший за віком суддя цього суду до дня обрання слідчого судді.

Тобто закон встановлює, що статус слідчого судді набувається шляхом обрання слідчого судді з-поміж суддів певного суду іншими суддями цього ж суду. При цьому в законі немає жодних вимог чи обмежень до кандидата на виконання функцій слідчого судді, не встановлюється мінімальної чи максимальної кількості слідчих суддів у певному суді залежно від загальної кількості суддів цього суду, не передбачається жодної залежності набуття особою цього статусу щодо спеціалізації цього судді в певній категорії справ. Також закон не встановлює й не регламентує порядку висунення претендентів на цей статус,

порядку скликання й проведення зборів суддів, їх кворуму, необхідної кількості голосів за обрання особи [8, с. 285].

Усі ці питання закон фактично відносить на вирішення зборів суддів певного суду, розраховуючи, що судді зможуть самостійно їх врегулювати. Лише на випадок невирішення цього питання зборами суддів закон передбачає, що статус слідчого судді поза обранням і без урахування згоди такої особи набуває найстарший за віком суддя цього суду. При цьому ні закон, ні жодні інші спеціальні інструкції не встановлюють пільг у навантаженні слідчого судді, порівняно з іншими суддями, і не передбачають можливості спеціалізації слідчого судді у вирішенні виключно тих справ, які відносяться саме до компетенції слідчого судді, будучи звільненим від розгляду інших категорій справ. Немає однозначної відповіді також і на питання, яким чином мають розподілятися справи між кількома слідчими суддями в певному суді, а також на те, чи в змозі автоматизована система розподілу справ враховувати необхідність пропорційного розподілу певних справ саме між слідчими суддями цього суду [8, с. 286].

Таким чином, найстарший за віком суддя в окремому суді буде змушений виконувати функції слідчого судді незалежно від власної волі у випадку невирішення питання про обрання таких осіб та без урахування того, чи довірили б саме йому його колеги-судді виконувати такі функції. Найстарший за віком суддя не може відмовитися від виконання покладених на нього функцій, оскільки відсутність у суді слідчого судді із часу набрання чинності новим КПК України може паралізувати хід досудового розслідування за кримінальними справами. Крім того, така відмова може вважатися ухиленням від здійснення правосуддя, що може мати наслідком притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Що ж до моделі організації інституту слідчих суддів, запровадженої новим Кримінальним процесуальним кодексом України, то вона не є єдиною. Учені висловлювали пропозиції щодо створення окремої ланки слідчих суддів. Така позиція ґрунтується, по-перше, на суто наукових основах: різне функціональне призначення суддів, що вирішують справи по суті (правосуддя), та слідчих суддів (судовий контроль) у межах кримінального судочинства; по-друге, на практичних аспектах цієї проблеми, адже такий спосіб організації забезпечить:

- 1) розвантаженість суддів судів загальної юрисдикції, оскільки частина справ, які вони вирішували, виділяється в провадження слідчого судді, який займається виключно цими справами. Наявний же порядок організації не забезпечує такої гарантії, адже згідно із ч. 5 ст. 21 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» слідчі судді не звільняються від виконання обов'язків судді суду першої інстанції, проте здійснення ними повноважень із судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні враховується під час розподілу судових справ та має пріоритетне значення. У цьому вбачається непослідовність законодавця, який одночасно виділив процесуальну фігуру з виключними повноваженнями та зобов'язав її здійснювати не властиві за природою повноваження;

- 2) вирішення так званої проблеми упередженості внутрішнього переконання суддів у питанні про винність. Навіть положення вищевказаної ч. 5 ст. 21 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» про врахування й пріоритетне значення реалізації повноважень судового контролю для розподілу справ між суддями не вирішує зазначеної проблеми, адже не відбувається чіткої спеціалізації, що психологічно обмежує слідчого суддю у вільному розсуді на підставі закону. Крім того, порядок обрання слідчих суддів не є досконалим, адже суддя, який обирається самими суддями того ж суду, організаційно залежний від них [3].

Висновки. Таким чином, слідчий суддя є ключовою фігурою кримінального провадження на досудовому

розслідуванні, від якої значною мірою залежить тактика досудового розслідування й судової перспектива кримінального провадження в подальшому. Крім того, слід зазначити, що законодавство дає чітке визначення поняттю «слідчий суддя», згідно з яким слідчим суддею є суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення в порядку, передбаченому КПК України, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні; за ст. 247 КПК України – голова чи за його визначенням інший суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя. Таке законодавче закріплення беззаперечно можна вважати позитивним моментом у встановленні

цього інституту. Слідчий суддя є достатньо надійним бар'єром можливим спробам порушення прав людини під час проведення досудового розслідування, а також так званім кримінальним провадженням на замовлення. І хоча цей інститут найбільш детально регламентований, залишається значна кількість питань, які потребують вирішення.

Введення інституту слідчого судді у вітчизняне законодавство є важливим кроком на шляху до реформування судової системи України, адже це має забезпечити законність та обґрунтованість у прийнятті рішень стосовно застосування заходів кримінально-процесуального примусу, проведення слідчих та інших процесуальних дій, що обмежують конституційні права громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Горелкіна К. Г. Особливості процесуального статусу слідчого судді: порівняльний аналіз / К. Г. Горелкіна // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – К., 2013. – № 2. – С. 14–19.
2. Грошевий Ю. С. Проблеми удосконалення законодавства, що регулює кримінально-процесуальну діяльність / Ю. С. Грошевий // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 2–3. – С. 690–700.
3. Гурова А. М. Проблемні питання впровадження інституту слідчого судді / А. М. Гурова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://5fan.info/jgejgeatyujgqasaty.html>.
4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 13. – Ст. 88.
6. Маляренко В. В. Головні напрями розбудови кримінального судочинства, структура і зміст майбутнього КПК України / В. В. Маляренко, П. П. Пилипчук // Право України. – 2000. – № 8. – С. 10–20.
7. Панчишин А. В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус» / А. В. Панчишин // Часопис Київського університету права. – К., 2010. – № 2. – С. 95–98.
8. Рогатинська Н. З. Слідчий судді: постановка і дослідження проблеми в Україні / Н. З. Рогатинська // Право і суспільство. Кримінально-процесуальне право та криміналістика. – 2014. – № 1–2. – С. 284–287.
9. Руденко В. В. Процесуальний статус слідчого судді / В. В. Руденко // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – № 3(4). – С. 71–78.
10. Скрипіна Ю. В. Слідчий суддя в системі кримінально-процесуальної діяльності (порівняльно-правове дослідження) / Ю. В. Скрипіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.disslib.org/slidchyi-suddja-v-systemi-kryminalno-protseualnoyi-dialnosti.html>.
11. Туманянц А. Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні / А. Р. Туманянц // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 896–901.
12. Юсупов В. А. Актуальні проблеми та перспективи реформування правоохоронних органів у світлі нового КПК / В. А. Юсупов // Держава та регіони. Серія «Право». – 2013. – № 1(39). – С. 234–237.

УДК 343.122

ВИДИ ЕКСПЕРТИЗ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО КАТУВАННЯ

TYPES OF EXAMINATIONS AND THEIR SIGNIFICANCE IN THE CRIMINAL PROCEEDINGS AGAINST TORTURE

Коваль М.М.,

*асистент кафедри кримінального права і процесу
Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»*

У статті проводиться класифікація експертиз та їх характеристика, а також визначається, яка експертиза проводиться в кримінальних провадженнях про катування, з'ясовується її значення.

Ключові слова: експертиза, види експертиз, судової експертизи, катування.

В статье проводится классификация экспертиз и их характеристика, а также определяется, какая экспертиза проводится в уголовных процессах о пытках, выясняется ее значение.

Ключевые слова: экспертиза, виды экспертиз, судебная экспертиза, пытки.

In this article the classification expertise and their characteristics and determined expertise and its value is held in criminal proceedings of torture.

Key words: assessment, types of examinations, forensic examination of torture.

Постановка проблеми. Під час розслідування кримінальних провадження про катування однією з основних слідчих дій є призначення судово-медичної експертизи. Оскільки на сьогодні класифікацій експертиз багато, насамперед потрібно обрати вірну, а за необхідності під

час розслідування правильно обирати вид самої судово-медичної експертизи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цю проблематику досліджували багато вітчизняних науковців-процесуалістів і криміналістів, а саме: А.П. Резвана,